

Masarykova univerzita

Fakulta sociálních studií

Legislativní úprava internetových deníků v ČR
Legislation of Internet Newspapers in the Czech
Republic

Bakalářská práce

Michaela Čejková

Brno 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

V Brně dne

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé práce Mgr. Lence Waschkové Císařové, Ph.D. za její trpělivé a podnětné rady a směřování správním směrem nejen během průběhu práce, ale také v průběhu celého studia.

Anotace

Tato bakalářská práce se věnuje specifickým vlastnostem internetových deníků a promítnutí těchto vlastností do právní úpravy internetových deníků v České republice. Práce je rozdělená do několika částí. Nejprve jsou vytyčeny hlavní charakteristické rysy internetových deníků z pohledu technologického, například technologie hypertextu a změn, které nová média přinesly do novinářských redakcí a do publika, které novinářské výstupy přijímá. Další část bakalářské práce se na internetové deníky kouká z právního pohledu. Vzhledem k široké škále jednotlivých druhů nových médií se právní část zaměřuje zejména na internetové deníky, které jsou pro novináře nejvíce relevantní. Tato bakalářská práce vysvětluje neaplikovatelnost tiskového zákona na internetové deníky. Zabývá se ústavně zakotveným právem na svobodu projevu, právem na informace a právem na ochranu osobnosti. Věnuje se právní odpovědnosti, a to zvláště odpovědnosti za obsah, odpovědnosti za odkaz a odpovědnosti za obsah vkládaný uživateli. V neposlední řadě pojednává také o právním režimu vysílání pomocí internetu. Závěr práce je věnován shrnutím získaných poznatků.

Klíčová slova: média, nová média, internetový deník, hypertext, svoboda projevu, odpovědnost, ISP, právo ochranu osobnosti, tiskový zákon, vysílání pomocí internetu

Annotation

This bachelor thesis focuses on special features of the internet newspaper and their legislation. The bachelor thesis is divided into several parts. First is devoted to media theory of internet newspapers. Characterizes the internet media in terms of technology and the changes that it brought to the editors and journalists and audience which receives journalistic outlets. The other part of the bachelor thesis looks at the internet newspapers from legal perspective. Given the wide range of different types of new media, the legal part focuses mainly on internet newspapers which are the most relevant for journalists. This thesis explains the inapplicability of the press law on Internet newspapers. It deals with the constitutionally enshrined right to freedom of speech, right to information and the right to protection of personality. It is the legal responsibility, especially responsibility for the content of responsibility for reference and responsibility for the content entered by the user. Finally, it also discusses the legal regime broadcast via the Internet. The final part summarizes the lessons learned.

Keywords: media, new media, internet newspapers, hypertext, freedom of speech, ISP, the law protecting personal rights, press act, broadcast via the internet.

Obsah

1 Úvod	5
2 Metoda práce	6
3 Internetové deníky	6
3.1 Charakteristika internetových deníků	7
3.3 Vztah internetových deníků k tištěným deníkům	8
3.3.1 Typologie médií	10
4 Online žurnalistika v internetových denících	10
5 Technologie internetových deníků	12
5.1 Technologie hypertextu internetových deníků	14
7 Shrnutí specifických vlastností internetových deníků	15
8 Legislativní úprava internetových deníků	15
9 Internetový deník jako periodický tisk	17
9.1 Právo na odpověď	19
10 Elektronické komunikace	20
11 Ústavní normy	21
11.1 Svoboda projevu	22
11.2 Právo na informace	24
11.3 Střet práva na informace a práva na ochranu osobnosti	24
13 Právní odpovědnost	25
13.1 Odpovědnost za obsah	26
13.2 Odpovědnost za odkaz	26
13.3 Odpovědnost za obsah vkládaný uživateli	27
14 Vysílání pomocí internetu	29
15 Shrnutí legislativní úpravy internetových deníků	30
16 Závěr	31
Abecední seznam použité literatury	33
Jmenný rejstřík	37

Celkový počet slov: 10 961 (*od začátku Úvodu do konce Závěru, bez příloh*)

1 Úvod

„Nová interaktivní média jsou budoucností,“ napsal Nicholas Negroponte v devadesátých letech (Jerkins 2006: 5). Na rozdíl „starých médií“¹ nemají v současnosti internetové deníky stále jasný legislativní režim. Přitom znalost legislativního podkladu internetových deníků je pro práci novináře nezbytná. Není to však otázka znalosti jednoho právního předpisu tak, jako je tomu u tisku, kterému odpovídá z. č. 46/2000 Sb., zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (dále jen „tiskový zákon“). Internetové deníky jsou výjimečné tím, že jejich legislativní úprava je provázána s vysokým počtem předpisů, jejichž výklad není zcela ustálen.

Cílem práce bude definovat specifika internetových deníků, které jsou pro právní úpravu relevantní a na základě těchto specifík určit legální oporu v zákoně. Součástí výkladu jednotlivých ustanovení je analýza praktického významu pro žurnalistiku. Tedy to, co konkrétní ustanovení zákona znamená pro práci novináře. Novinařina je právně specifická v tom, že se jedná o střet dvou zájmů. Na jedné straně co nejpřesněji a v nejširším rozsahu informovat společnost a na straně druhé osobností práva jednotlivých subjektů, které jsou takto dotčeny. Jak řekl John Stuart Mill, svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého (Dočekalová, Švec 2010: 102). Pro novináře tedy může být náročné pohybovat se přesně v té oblasti, kdy využívá všech možností, jak získat informace, o kterých informuje a způsob, jak o nich informuje, ale ještě ne v oblasti, kde by byl za hranicí zákona.

Práce je strukturovaná do šesti hlavních částí. Úvod, jehož obsahem je vymezení cíle práce, metodologická část popisující metodu tvorby práce, teoretická část, který se zabývá specifiky internetových deníků. Jednotlivé vlastnosti internetových deníků a jejich promítnutí do legislativní úpravy a nastínění praktického významu pro práci novináře je část týkající se konkrétních právních předpisů. Další část se zabývá reflexí naplnění cíle práce. Práce je zakončena závěrem.

Toto téma jsem zvolila jednak pro jeho aktuálnost, ale také proto, že má velký praktický dopad na každodenní práci novinářů. Cílem práce je vymezení legislativní úpravy internetových deníků za použití jejich specifických vlastností tak, aby mohla představovat podklad pro práci novináře v mezích zákona.

¹ „Stará média“ jsou média tradiční jako časopisy, noviny, televize a radio (Lawson-Borders 2003: 92).

2 Metoda práce

Jako metodu práce jsem zvolila hermeneutickou analýzu tak, jak ji definuje Helmut Scherer ve svém článku Úvod do metody obsahové analýzy (Scherer: 35) Ta vychází z literárně vědní textové interpretace. Obsahová analýza je „*kvantitativní, objektivní analýza sdělení jakéhokoliv druhu. Obsahová analýza se zabývá obsahem sdělení,*“ (Disman: 168). Při práci jsem tedy obsahově analyzovala odbornou literaturu a za použití metody popisu, jsem za pomoci metody syntézy – tedy shrnutí nejdůležitějších zjištěných poznatků - jednotlivé poznatky syntetizovala do odborného textu (Scherer: 39).

Pro práci týkající se právní vědy jsem vedle metody analýzy, popisu a syntézy zvolila přístup doktrinální, neboť se jedná o tradiční metodologii právní vědy a v tuzemsku se jedná o nejvíce používaný přístup právně-akademickou obcí. Jedná se o přístup, jenž právo chápe jako jednotný a samostatný systém. Jedná se o metodu skládající se ze systematického seskupení jednotlivých relevantních předpisů, jejich nastudování a následný výklad. Tento systém není nijak závislý na jiných disciplínách. V common law (angloamerický právní systém) se doktrinální přístup nazývá „black-letter approach“ (Hoeke 2011: 3). Tento přístup na právní vědu a jednotlivá ustanovení zákonů nahlíží s cílem o racionalizaci a systematičnost. Podle doktrinálního přístupu právní normy tvoří ucelený systém, který drží pohromadě logika a fakt, že si ustanovení vzájemně neodporují, což do systému vnáší jistotu. V této bakalářské práci budu na normy nahlížet optikou teologický výkladu právních norem, v souladu s přístupem „law as a product“. Tento přístup normy vykládá s ohledem na jejich smysl a cíl. Doktor Hanuš vidí pozitiva teologického přístupu v šetření podstaty normy v souvislosti se sociální funkčností. V úvodu bylo zmíněno, že pro výklad norem mediálního práva je nutné mít znalosti z oblasti médií, a to právě proto, aby subjekt, který normy vykládá, chápal jejich sociální funkčnost. Podstatou argumentační linie je: „je-li něco spojeno s určitým rámcem svého opodstatnění, tím spíše na totéž třeba usuzovat při existenci rámce obdobného“ (Hanus 2011: 911).

3 Internetové deníky

Jaké jsou specifické vlastnosti internetových deníků? Odpovědět na tuto otázku je nezbytností k dosažení cíle práce, kterým je definování specifík internetových deníků a relevance těchto specifík k legislativní úpravě v rámci právního řádu České republiky.

Během 20. století jsme byli svědky vzniku více nových druhů komunikace než v jakékoliv jiné části historie. Tato změna má svůj sociologický dopad, svět se propojil a na otázku masové a mezilidské komunikace se dnes odborníci dívají jinak, než v počátcích masové komunikace (Jirák, Köpplová 2009: 47). Tyto změny v komunikaci a ve společnosti, se nutně musí

reflektovat i do právní úpravy. Pojem nových médií, stejně jako internetových deníků, je neodmyslitelně spjat s platformou mediálních technologií, jejichž základ spočívá v numerickém zpracování dat. V širokém smyslu slova propojuje celé spektrum výpočetních, computerových technologií s datovými obsahy.² Pojetí nových médií podle Jakuba Macka odpovídají internetová periodika a magazíny, internetové servery³, blogy, e-mail, internetová rádia a online televize. Pro cíl práce, kterým je určení specifických vlastností internetových deníků a relevance těchto vlastností k legislativní úpravě, je zásadním pojmem internetový deník.

3.1 Charakteristika internetových deníků

Pozornost ohledně legislativní úpravy jsem se rozhodla zaměřit na internetové deníky, které patří do skupiny nových médií⁴. Jak připouští Jakub Macek ve své knize Poznámky k vývoji nových médií, najít definici nových médií tak, aby byla jednoznačná a ucelená, je téměř nemožné (Macek 2011: 8). Definici pojmu nová média si pro přesnější výklad rozdělím na definici média a pak charakteristiky, jež dělají z média nové médium. Macek ve svých poznámkách definici nových médií strukturuje do tří částí. První částí je artefakt nového média. Jinými slovy to znamená, že k existenci nových médií, nezbytně potřebujeme věc, která je schopna nám novou technologii zprostředkovat. Tento artefakt je používán jistými sociálními aktéry, kteří mají svoje motivy a jednáním naplňují své cíle. Nacházejí se v jistých každodenních, sociálních, ekonomických a politických kontextech a role, kterou tento artefakt ve společnosti plní, je například informační a zábavní funkce (Macek 2013: 105).

Internetové deníky jsou charakteristické zejména tím, že existují pouze na internetu. Tato schopnost dává internetovým deníkům vlastnosti, které klasická média mít nemohou. Jedná se o multimediálnost – tedy možnost na jedné platformě nabídnout několik druhů výstupů, jako třeba video, text a zvuk. Internetové deníky nabízejí možnost interaktivního zapojení čtenářů (Karlsson 2013: 7). Tradiční model jednosměrného toku informací z médií k čtenářům je narušen možností čtenáře vybírat si co a kdy si přečte, a také možností se do jisté míry podílet na obsahu (Chung 2008: 13). Praktický význam jednotlivých vlastností internetových deníků je popsán v kapitole Online žurnalistika v internetových denících.

Oxfordský slovník Dictionary of Media and Communication pojem nových médií vykládá následovně: „Zaštiťující termín, který se poprvé objevil v roce 1980 volně odkazující na média

² Macek, J. 2002. *Revue pro media*. http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/nova_media.htm (13. 4. 2016).

³ Seznam.cz, Centrum.cz, Google.com, Yahoo.com apod.

⁴ Macek, J. 2002. *Revue pro media*. http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/nova_media.htm (13. 4. 2016).

fungující pomocí počítače. Termín se vztahuje na širokou škálu jevů: nové druhy textové podoby a zábavy, nové způsoby použití médií, nové způsoby prezentace celého světa a vlastní komunity, nové vztahy mezi producenty obsahu a jeho spotřebiteli. Nová média mají tendenci zastřít rozdíl mezi interpersonální a masovou komunikací, teoretici stále diskutují, zda mobilní telefon je masové médium. Termín je považován za problematický i z ideologické implikace, že „nový“ se vždy rovná „lepší“, což není ve shodě s historickými zkušenostmi, protože všechna média, když se poprvé objevila, byla nová.“⁵ (Chandler, Munday 2011: 256).

3.3 Vztah internetových deníků k tištěným deníkům

Dalším atributem internetových deníků je jejich soupeření s tištěnými médii. Tomu se věnuje i Jaroslav Čuřík: *„Za konvergencí a multimedializací médií tedy stojí nové technologie a ekonomika. Konvergence přitom logicky mění novinářskou práci... Podle mnohých odborníků přitom může rozvoj technologií způsobit zánik tištěných médií. O tom se ovšem hovoří už nejméně desetiletí a tištěná média, byť se jim ve většině případů radikálně propadá prodaný náklad a klesá čtenost, existují stále.“⁶* Naopak jiní odborníci jako Stephan Rub-Mohl předpovídal konec tištěných médií již v roce 2005: *„I když dnes žádný vydavatel a šéfredaktor nechce věřit, noviny tištěné na papíře a doručené poštovním doručovatelem nám možná za dvacet let budou připadat stejně staromódní jako dnes poštovní dostavníky.“⁷*

Většina prvních internetových deníků vznikla jako projekt tištěných novin. Prakticky se obsah novin přenesl na internet (Lidovky.cz – Lidové noviny, iDnes.cz - Mladá Fronta DNES, Novinky.cz – Právo atd.). Mnohá média dnes hledají řešení, jak ušetřit náklady na výrobu obsahu, ale zachovat kvalitu. Odpovědí by mohla být úzká spolupráce mezi jednotlivými platformami. Nicméně aby zachovaly jistou exkluzivitu printu, jsou média jako Der Standard, který vydává v online verzi tištěné články o den později. Po novinářích se žádá, aby trend multimedialnosti uměli ovládat, takže se stává, že někteří pracují samostatně jako jednotlivci, což může mít i své pozitivní důsledky například u neočekávaných situací. Když má u sebe

⁵Anglická verze: An umbrella term that first emerged in the 1980s loosely referring to computer-based media. The term applies to a wide range of phenomena and practise: new kinds of textual form and entertainment pleasures, new patterns of media consumption, new ways of representing the world, the self and community, new relationships between media producers and consumers and new phenomenological experience. New media tend to blur the distinction between interpersonal and mass communication, theorists are still debating whether the mobile phone is a mass medium. The term is regarded as problematic by many because of the ideological implication that „new“ equals „better“ which is ahistorical because it obscures the fact that all media are new when they are first introduce.

⁶ Čuřík 2014: 29.

⁷ Rub-Mohl 2005: 22.

novinář videokameru nebo smartphone, může tvořit obsah jak pro internet, tak pro tištěné médium.

Limity komunikace tištěných médií byly v minulosti dány jednosměrnou komunikací (Schultz 1999: 4). Internetové deníky toto omezení však překonaly. Vzhledem k možnosti poskytovat komentáře prostřednictvím názorových fór na jednotlivých stránkách přímo pod konkrétním obsahem, nabízejí internetové deníky možnost interaktivity pro své čtenáře. Tato interaktivita se projevuje u internetových deníků právě možností přidat komentář pod článek. Z právního hlediska je tato vlastnost internetových deníků velmi zajímavá. Jedná se o obsah, který nepřidal provozovatel stránky, ale nachází se na jeho stránce, a tedy je provozovatel povinen nést za něj zodpovědnost. Z mediálního hlediska je to také zajímavé, neboť díky online prostředí má novinář možnost sledovat reakce na jeho obsah prakticky bezprostředně, což klasická média neumožňovala.

Sbližování platforem je trendem, který má své úskalí, jak upozorňuje Jaroslav Čuřík: „*Nizozemský deník de Volkskrant v roce 2006 redakce spojil, všechna oddělení soustředil do jednoho newsroomu a spojená redakce vyráběla multimediální obsah pro print i pro web. O tři roky později se však změnil vydavatel i přístup k fungování redakce – například kvůli tomu, že čtenář printu a čtenář webu preferují každý něco jiného. Navíc žurnalisté uváděli, že v jejich práci nelze skloubit požadavky webové a tištěné platformy. Editoři webu například preferovali krátké aktuality, zatímco noviny delší zprávy s kontextem. Vydavatelé se tedy integrovaná tvorba obsahu pro různé platformy neosvědčila.*“⁸ Další podobné experimenty v redakcích dokazují, že se nacházíme v době, kdy hledáme nové způsoby práce. Problém nevzniká pouze na úrovni legislativní, ale prostupuje celou řadou věd, které se týkají médií.

Jedním z rozdílů mezi internetovým a tištěným deníkem je kontrola nad obsahem po jeho zveřejnění/vydání. Vydavatel tištěných novin ve chvíli, kdy vydání pošle do tiskárny a noviny se objeví v distribuci, ztrácí jakýkoliv vliv nad jeho obsahem. Totéž se nedá říci o internetových denících. Tam se může jeden článek libovolně upravovat a revidovat. Z toho důvodu nelze mluvit o jednotlivých titulech či stanovených nákladech apod. Neexistuje jasně ohraničený titul, můžeme spíše hovořit o souvislém toku informací.

⁸ Čuřík 2014: 29.

3.3.1 Typologie médií

Pro vymezení typologie médií se musíme zaměřit na mírně obecnější rovinu, než jsou internetové deníky. Internetové deníky spadají pod nová média. Nová média můžeme chápat, jako médium, které je digitální, interaktivní, virtuální, internetová a s technologií hypertextu (Lister, Dovey, Giddings, Grant, Kelly 2009: 11), pod tímto pojmem si představíme, internetové servery, blogy, e-mail, internetová rádia a online televize a zejména internetové deníky, které jsou pro práci relevantní.

Nová média v sobě mohou skýtat všechny vlastnosti klasických médií v jednom. Tisk je periodické médium. Cílem je čtenáře nejen informovat, ale také pobavit. Podstata tisku je text, fotky a zejména jeho periodické vydávání – týdeník vycházející jednou za týden, deník vycházející většinu dní v týdnu. Důležité ale je, že existuje uzávěrka, která jakmile proběhne, je jeden „díl“ periodika uzavřen a bude vydán. Toto se v nových médií neděje, tam se jedná o kontinuální příliv informací, které mohou být kdykoliv upraveny nebo doplněny. Televize na rozdíl od tisku nemá sama o sobě hmotný substrát a je k ní potřeba prostředek, jak si programy poslechnout. Skládá se téměř výlučně z videí a posledním klasickým typem je rozhlas, jehož specifická vlastnost je to, že obsahuje pouze zvuk. (Reifová 2004: 217, 287, 259). Nová média v sobě kombinují text, video a zvuk, a proto nemohou být brána jako podskupina nějakého klasického média, ale jako samostatná skupina.

4 Online žurnalistika v internetových denících

Internetové deníky nejlépe charakterizuje online žurnalistika v internetových denících. Online žurnalistika je někdy nazývána jako „čtvrtý druh žurnalistiky“. Práce novináře v internetovém deníku může být díky technologiím velmi odlišná od klasických médií. Novinář musí udělat rozhodnutí, jaký formát je pro dané sdělení nejvhodnější, neboť se mu nabízí všechny dostupné možnosti, což je zásadním specifíkem online žurnalistiky (Deuze 1999: 17).

V odborné literatuře se setkáváme s názvem „Digital Journalism“. Digitální žurnalistika v sobě skýtat „hypertextuality“ (funkci hypertextu), který za pomoci linku odkazuje na jinou stránku, a tím boří klasickou strukturu. Pro praxi v internetovém deníku to znamená, že díky technologii hypertextu může novinář odkázat na stránku s dřívějším článkem a čtenáři připomenout vývoj konkrétní kauzy.

„Interactivity“ (interaktivnost) - jedná se o proces aktivního zapojení lidí do vyhledávání informací a do sdílení informací pomocí například sociálních sítí. Prakticky to znamená, že čtenář může na svých sociálních sítích sdílet odkaz na konkrétní článek, čímž na něj upoutá

pozornost nebo že se může zapojit do diskuze ohledně článku, ať už na sociálních sítích (například profil lidovky.cz na www.facebook.com) nebo pod článkem na internetovém deníku (Kawamoto 2003: 4).

„Nonlinearity“ (nelineárnost) – flexibilní uspořádání informací, které nemusíme dostávat chronologicky, ale které mohou být uskupeny podle faktické důležitosti. Článek na internetovém deníku může být upravován libovolně, je tedy možné se k článku vracet a na základě nově zjištěných informací článek upravit, aniž by byl novinář závislý na chronologické posloupnosti (Kawamoto 2003: 4)

„Multimedia“ (multimediálnost – jeden obsah má víc než jeden typ média. Na jedné stránce internetového deníku se můžeme setkat jak s textem, tak s videem a zvukem. S multimediálností souvisí „Convergence“ (konvergence) – proces sbližování historických technologií a služeb do jednoho produktu (Kawamoto 2003: 4).

„Customization and personalization“ (úprava podle požadavků a personalizace) – schopnost přizpůsobit obsah jednotlivým uživatelům tak, aby jim co nejvíce vyhovoval (Kawamoto 2003: 4). Všechny tyto vlastnosti online žurnalistiky jsou zásadní. Interaktivita má však pro novináře velký význam i pro možnost zpětné vazby od čtenáře. Dobře známý způsob zpětné vazby v tisku je „Letter to the Editor“ sekce, kde čtenáři měli možnost napsat editorovi dopis s vlastními názory a nápady (Schultz 1999: 13). Nicméně i tak se jednalo o poměrně malou možnost přesné zpětné vazby. Novinář, pracující pro internetový deník má tu výhodu, že zpětnou vazbu, nebo-li feedback, může dostat okamžitě a tímto způsobem svojí činnost upravit potřebám čtenáře.

V současnosti se redakce potýkají se sbližováním jednotlivých druhů médií („convergence“) a hranice mezi tiskem, vysíláním a internetovými deníky začíná mizet. Neboť redakce tištěných novin mají často v rámci konvergence i internetovou platformu vlastního deníků, čímž se práce novináře rozšířila. Zejména práce profesionálního novináře se mění, jak se mění hranice mezi redakcí a čtenáři. Až donedávna byla pracovní rutina novináře velmi ustálená skoro celé století. Proces dodávání zpráv byl závislý na placené práci novinářů, kteří současně měli roli „gatekeeper“. V tuto chvíli se může podílet i čtenář na přivedení pozornosti na jednotlivá témata například pomocí komentářů na profilech internetových deníků na sociálních sítích⁹ (Domingo 2008: 6).

⁹ Například profil iDNES.cz na www.facebook.com

5 Technologie internetových deníků

Fakt, že internetové deníky probíhají za pomoci internetu je jedna z charakteristik, která odlišuje internetové deníky od klasických druhů medií. Tato charakteristická vlastnost internetových deníků je natolik zásadní, že vedla zákonodárce k usnesení na nemožnosti aplikovat právní předpisy klasických medií, neboť prostřední internetových deníků je příliš odlišné od prostředí klasických médií¹⁰ viz kapitola Internetový deník jako periodický tisk.

Existence internetových deníků je přímo závislá na internetu a čtenářích, s přístupem na internet. Jedná se o ideální prostředí pro skupinovou i masovou komunikaci. Po technické stránce jsou internetové deníky omezeny jen minimálně prostorem a časem. Na základě přenosných zařízení je možné se na internet připojit téměř kdekoli a kdykoli. Podle toho, jak daný subjekt sám chce. Díky interaktivitě internetu se omezuje význam rozdělení mezi profesionálním původcem zprávy a pasivním publikem. Jedná se o změnu, která může mít do budoucna vliv na institucionalizované hromadné sdělovací prostředky, protože potlačování rozdílu mezi masovou a skupinovou komunikací může vést k stírání rozdílu mezi novináři a jinými osobami. Tyto proměny by měly ve společnosti vyvolat debatu o tom, jak se k těmto aktivitám postavíme a jak je budeme regulovat (Moravec 2013: 107)¹¹ „*Nová média využívají ke svému šíření digitální kód a datový přenos. Zatímco tištěná média šíří slovo a obraz a rozhlasové a televizní vysílání zvuk, resp. obraz a zvuk, šířená informací v jejich digitalizované podobě tato omezení vůbec nezají,*“ (Moravec 2013: 107). Přesnější ukotvení internetových deníků, naráží na problém poměrně velké nejasnosti konceptů, které se k nim pojí, nejasnosti velkého počtu termínů a neexistence komplexnějšího teoretického shrnutí. Jedná se ze své podstaty o multidisciplinární téma a do jeho reflexe musíme zahrnout technologické, matematicko-fyzikální, lingvistické, sociologické, ekonomické, politologické, etnografické, psychologické, mediální, literárněvědné a další, což dělá ucelenou reflexy tématu téměř nemožnou. Výhledem do budoucnosti můžeme i nadále předpokládat, že se bude jednat spíše o sektorové koncepty, než o ucelenou teorii¹².

Na internetu se nachází jak psaný text, tak videa, zvuk a fotografie. V dnešní době je většina zpráv internetových deníků jejich kombinací. Psaný text je tedy například doplněn fotkami, videem i mluveným slovem – multimedialnost. Pierre Lévy ve své knize *Kyberkultura* však

¹⁰ Důvodová zpráva přístupné na [beck-online.cz](https://www.beck-online.cz), dostupné z <https://www.beck-online.cz/bo/document-relations.seam?relationType=reference&referenceType=active&referenceName=dz&documentId=onrf6mrqeyf6mjtixggyjrfu2a&showLowerSectionsRelations=false>.

¹¹ Jedná se zejména o novinářská privilegia a výsady jako zachování anonymity či respektování pseudonymu v kyberprostoru a právo na anonymitu zdroje zprávy.

¹² Macek, J. 2002. *Revue pro media*. http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/nova_media.htm (13. 4. 2016).

upozorňuje na chybnost tohoto názvu. Podle jeho názoru se nejedná o multimédia, ale naopak o unimédia (Lévy 2001: 184). Odůvodňuje to tím, že internet je jedno sjednocující médium, které v sobě zařazuje všechny ostatní druhy médií. Technologie web 2.0 umožnila uživatelům služeb informační společnosti podílet se velmi snadno na jejich obsahu přidáváním uživatelských komentářů (Moravec 2013: 109). Jedná se o platformu, kde participant je zároveň příjemce i producent obsahu. Bylo to umožněno několika softwarovými aplikacemi, které podporují obsah vytvářený samotnými uživateli. Termín Web 2.0 byl v roce 2003 definován Timem O'Reilly a Dalem Dougherty z O'Reilly v knize Media jako marketingová reakce na tečka-com havárii v letech 2000 až 2002¹³. Je vidět rozdíl v selektivním rámování webu 1.0, který charakterizoval síť devadesátých let především jako zdroj informací dodaných prostřednictvím prohlížeče (Chandler, Munday 2011: 256).

„Digitalizace jako hlavní příčina konvergence postupně mění všechna elektronická média na nová média: multimediální, interaktivní, potenciálně nelineární (na vyžádání), schopná propojit masovou komunikaci s individuální komunikací.“¹⁴ Internetové deníky motivují klasická média k tomu, aby vytvářela své platformy na internetu a rozšiřovala svoji činnost. Lze mluvit o konkurenčním boji na mediálním trhu, jenž má za následek podstatnou digitalizaci všech médií. V začátcích svého vývoje se elektronická média držela zásady dramatu – jednota času, místa a děje. Příjemce si nemohl vybrat, co bude sledovat ve chvíli, kdy usedl k televizi. Mohl zvolit kanál, ale už nemohl vybrat, co se bude na daném kanále vysílat. Nová technologie diváka osvobodila. Jednak má možnost velké množství pořadu sledovat na internetu a jednak díky technologii na vyžádání si může ve vybraný čas pustit pořad z nabídky. Je možno rozlišit dvě metody analýzy a popisu nových médií: buď v kategorii svých vlastních znaků, nebo podle jejich vlivu na sociální komunikaci, společnost a kulturu. „Obecně lze říct, že nová média jsou taková, která se od předchozích liší změnou v základních vlastnostech svého fungování a v modelech komunikačních situací a sociální komunikace, které vytvářejí.“¹⁵ Maria Bakardjieva zkoumala technologii internetu a způsob, jakým zapadla do každodenního života. Výsledky

¹³ Provoz, který si nevyžadoval příliš velké vstupní investice, mezinárodní dostupnost a rychlé rozšíření, přilákalo k síti velké množství obchodníků. Internet se v prvopočátcích zdál jako místo, kde neplatí dosavadní pravidla prodeje a obchodu a lze tedy poměrně snadno vydělat peníze. Zdálo se, že se jedná o prostředí, kde lze snadno a rychle spekulovat při burzovních operacích. Jak uvádí Dějiny českých médií, internetový obchod se slibně vyvíjel až do roku 2001, kdy objem spekulativního kapitálu překročil kritickou mez a došlo k významnému propadu internetových obchodů (k prasknutí tzv. „tečka-com bubliny“).

¹⁴Jakubowicz 2013: 16.

¹⁵ Jakubowicz 2013: 60.

napověděly, že se dostala na stejnou úroveň s televizí, telefony a dalším vybavením pro přehrávání videí (Bakardjieva 2005: 4).

5.1 Technologie hypertextu internetových deníků

Další zásadní vlastností internetových deníků je technologie hypertextu. Jedná se o možnost na jedné internetové stránce sdílet odkaz na jinou internetovou stránku, přičemž stačí jediné kliknutí, aby se na sdílenou stránku uživatel dostal. V rámci internetových deníků je tato technologie využívána k upozornění na jiné články, které jsou k tématu relevantní. Možnost odkázat na jiné stránky je pro právní výklad důležitá z hlediska autorskoprávních a odpovědnostních problémů. Takovou možnost klasická média (tak, jak je definováno v úvodu práce) nenabízejí, jedná se tedy jednoznačně o specifickou vlastnost internetových deníků.

Základní jednotkou hypertextu je integrovaný a samostatný textový segment (Reifová 2004: 79). Díky této technologii si čtenář může pomocí jednoho kliknutí připomenout články předcházející tomu, který čte a zasadit si celou událost do kontextu. Zároveň ale může hypertext sloužit i ke kliknutí na jinou webovou stránku, jež může sloužit sice jako reklama ale také jako odkaz na jiné, například zahraniční, zpravodajství. Hypertext dělá pro nová média poměrně složitý marketing. Může se stát, že článek na méně známém serveru bude velmi úspěšný, a to proto, že odkaz na něj bude sdílet velký počet lidí na sociálních sítích. Tato charakteristika propůjčila sociálním sítím ještě větší moc.

Hypertext je jedním z hlavních rozdílů mezi internetovými deníky a klasickými médii. Zatímco v tištěných novinách, když je nutné připomenout minulé události, musí je redaktor stručně shrnout v článku. Druhá varianta je, že se čtenář podívá do archivu a události si osvěží, což je poměrně utopická představa. Oproti tomu nyní v rámci nových médií čtenář stojí před volbou, jak přesně bude vypadat to, co si přečte, protože je jen na něm, zda hypertextový odkaz otevře. Stejně tak je to i s posluchači a diváky. „*Posluchač a divák vysílání má sice k dispozici programovou nabídku, z níž si může vybrat, i on je však vystaven jednosměrnému toku informací, maximum jeho volby je záznam a opětovné shlédnutí pořadu.*¹⁶“ Technologie hypertextu boří všechna tato omezení a nechává na příjemci zprávy jak, kdy a co přijme. Původce sdělení nabízí pouze alternativy. Z pasivního čtenáře se stává aktivní součást médií, která byla ještě podpořena možností reagovat na obsah zanecháním komentáře v sekci tomu určené (Moravec 2013: 111).

¹⁶ Moravec 2013: 108.

V rámci internetových deníků mohou díky technologii hypertextu nastat právně problematické situace – například bude provozovatel internetového deníky odpovědný za obsah na stránce, na kterou odkázal? Můžeme odkaz považovat jako reklamu/propagaci, jestliže to odkazuje na stránku jiného provozovatele? Může si redakce pomocí hypertextu beztestně získávat čtenost, protože slibuje hypertextový odkaz na další stránku? Problematických otázek ohledně technologie hypertextu je řada a úzce souvisí s kapitolou Odpovědnost.

7 Shrnutí specifických vlastností internetových deníků

Cílem práce je definovat ta specifika internetových deníků, která jsou zásadní pro jejich legislativní úpravu. Za důležité považuji zejména vymezení internetových deníků vůči klasickým médiím – viz kapitola Charakteristika internetových deníků. Považuji za důležité vymezení internetových deníků také konkrétně vůči tištěným deníkům, tomuto vymezení je věnována samostatná kapitola a úzce souvisí s kapitolou Internetový deník jako periodický tisk, která také určuje neaplikovatelnost tiskového zákona na internetové deníky.

Online žurnalistika v internetových denících má velký dopad na regresivní nárok z odpovědnosti pro novináře jako fyzickou osobnost a promítá se také do kapitoly týkající se odpovědnosti. S právní odpovědností a zejména s odpovědností za obsah souvisí technologie hypertextu, neboť lze pomocí linku odkázat na jinou stránku, kde může být zakázaný obsah nebo zase link na zakázaný obsah.

Důležité je určení technologických specifik internetových deníků, který souvisí nejenom s online prostředím, ale také s možností použití v rámci jednoho obsahu text, zvuk i video – multimediálnost internetových deníků. Vzhledem k této vlastnosti se v rámci legislativní úpravy internetových deníků musíme zabývat také zákonem o provozování audiovizuálních služeb, čemuž se věnuje kapitola Vysílání pomocí internetu.

Zásadní kapitolou je také Technologie internetových deníků, která jednak souvisí s předpisy, které byly přijímány na půdě legislativy Evropské unie, jako je vyloženo v kapitole Elektronické komunikace, ale také technologie internetových deníků souvisí s ústavním rámcem, kdy judikatura musela reagovat na změny, které internet přinesl.

8 Legislativní úprava internetových deníků

Při tvorbě mediálního obsahu se žurnalisté nevyhnou styku s mediálním právem. Těm, kteří tvoří obsah na internetových platformách, může však mediální právo zabývající se internetovými deníky připadat nekonzistentní a neúplné. Cílem této části práce je vymezit

právní normy ve vztahu ke specifickým vlastnostem internetových deníků tak, jak byly uvedeny v první části práce.

Jednotlivé kapitoly se budou skládat nejen z výkladu těch ustanovení zákonů relevantních pro mojí bakalářskou práci – tedy výklad práva objektivního¹⁷, ale také co to prakticky znamená pro subjekty, na které mediální právo dopadá – tzv. subjektivní právo, tedy jaké chování zákon připouští a co už je za hranicí zákona (viz pozn. 17).

Samotné mediální právo je na výklad náročným právním oborem, neboť je potřeba znalosti nejen legislativní, ale také praktické – mediální. Jeden z předních odborníků na mediální právo v České republice Aleš Rozehnal se k legislativní úpravě médií vyjádřil, že dokonce ani pojem médií v našem právním řádu není zcela definován¹⁸. Mediální právo jasné hranice nemá, protože nepatří do tradičních oborů a vlastně ani nebylo považováno za specifické právní odvětví. Je nepopíratelné, že se jedná o multidisciplinární obor. Více předpisů jsou věnovány mediálnímu právu, ale chybí jeden ucelený kodex. Zdrojem výkladu jsou obecné předpisy jako je zákon č. 1/1993 Sb. (dále jen „Ústava ČR“), zákon č. 2/1993 Sb. (dále jen „Listina základních práv a svobod“) a zákon č. 89/2012 Sb. (dále jen „Občanský zákoník“). Inspirací pro výklad jsou přepisy odpovídající klasickým médiím jako tiskový zákon a zákon č. 231/2001 Sb. (dále jen „zákon o rozhlasovém a televizním vysílání“). Společně s transformacemi směrnic Evropské unie – například v podobě zákona č. 132/2010 Sb. (dále jen „zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání“) tvoří výkladový rámec pro mediální právo v oblastí nových médií.

V souvislosti s teologickým výkladem je nutné se na velkou část legislativních problémů, které se týkají internetu, nahlížet v komplexním právním a technologickém kontextu. Důležité je chápat jednotlivá ustanovení také v kontextu názorů odborníků na mediální právo, které mohou pomoci překonat bariéru výkladu norem, které ještě nebyl zcela judikovány (činnost soudu, který závazně vykládá a dotváří právo).

Nelze aplikovat pouze dosavadní optiku zažitých vzorců a samostatných právních oborů (Matejka 2013: 25). K úplné regulaci mediálního práva jako vlastního je potřeba ještě mnoho

¹⁷ Objektivním právem rozumíme rozsah práv a povinností, které explicitně uvádí zákon. Oproti tomu subjektivní právo je takové, které dává jednotlivým subjektům určitou možnost chování v mantinelech, které nastavilo objektivní právo (Gerloch 2010: 15).

¹⁸ Redakce www.epravo.cz. 2011. *Václav Moravec: „Mediální právo trpí obrovskou nesourodostí“*. <http://www.epravo.cz/top/clanky/vaclav-moravec-medialni-pravo-trpi-obrovskou-nesourodosti-71864.html> (20. 5. 2016).

diskuzí i soudních rozhodnutí. Jeden z předních odborníků na mediální právo v České republice Aleš Rozehnal se k legislativní úpravě médií vyjádřil, že dokonce ani pojem médií v našem právním řádu není zcela definován¹⁹. Podle Aleše Rozehnala je naprosto zásadní svoboda slova, která je v České republice širší než kdekoli jinde v Evropě²⁰. Je tomu také proto, že soudy ukládají jen malé sankce za vniknutí do osobnostních práv fyzické osoby. Poukazuje na rozdíl mezi Českou republikou a Velkou Británií, neboť u nás dostanou média pokutu v řádech desetitisíců. Taková výše pokuty neplní příliš preventivní účinek sankce trestů. Pokuta v řádech desetitisíců tento účinek neplní, a ačkoliv se jedná o formální postih, jeho faktické dopady jsou minimální.

Rozehnal dále uvádí, že nevyřešená je i otázka právní odpovědnosti médií, ochrana osob a právo na ochranu osobnosti. Václav Moravec, který se zúčastnil konference pořádané pražskou právní fakultou s názvem „Mediální právo a regulace médií ve světle regulace internetu“ média považuje za svébytnou společenskou instituci. Jeho názorem je, že v tuto chvíli mediální právo postrádá odpověď na tři zásadní otázky – Jsou média společenskou institucí nebo svébytným průmyslovým odvětvím? Jak je definován veřejný zájem v oblasti médií a jak ho zajistit?, Kde by měla být hranice mezi regulací externí (právní rámec fungování médií v liberálně demokratické společnosti) a regulací interní (samoregulace interní)? Je bez diskuzí, že některé právní předpisy upravující mediální právo jsou výsledkem partikulárních zájmů politiků. Podle Kateřiny Kalistové²¹ by se na dořešení těchto problémů měly podílet soudy, hlavně Nejvyšší správní soud.²²

9 Internetový deník jako periodický tisk

Domnívám se, že je nejprve klíčové vysvětlit, proč nelze aplikovat normy vzniklé pro klasická média²³. Definiční vlastnosti internetových deníků a jejich vztahu s tiskem jsou vylíčeny v kapitole Charakteristika internetových deníků a Vztah internetových deníků k tištěným deníkům – jsou jimi zejména internetová platforma, na které vznikají a absence jednotlivého

¹⁹ Redakce www.epravo.cz. 2011. Václav Moravec: „Mediální právo trpí obrovskou nesourodostí“. <http://www.epravo.cz/top/clanky/vaclav-moravec-medialni-pravo-trpi-obrovskou-nesourodosti-71864.html> (20. 5. 2016).

²⁰ Redakce www.epravo.cz. 2011. Václav Moravec: „Mediální právo trpí obrovskou nesourodostí“. <http://www.epravo.cz/top/clanky/vaclav-moravec-medialni-pravo-trpi-obrovskou-nesourodosti-71864.html> (20. 5. 2016).

²¹ Předsdkyně Rady pro rozhlasové a televizní vysílání z roku 2011.

²² Redakce www.epravo.cz. 2011. Václav Moravec: „Mediální právo trpí obrovskou nesourodostí“. <http://www.epravo.cz/top/clanky/vaclav-moravec-medialni-pravo-trpi-obrovskou-nesourodosti-71864.html> (20. 5. 2016).

²³ Viz podkapitola Typologie médií.

výtisku/uzávěrky (nejedná se o periodický tisk). Tyto vlastnosti určují legislativní rámec internetových deníků v rámci neaplikovatelnosti tiskového zákona.

Myšlenka o aplikaci zákona č. 46/2000 Sb., zvaný tiskový zákon, i na internetové deníky se nyní již považují spíše za názory minulého desetiletí, které jsou překonané. Probíhala debata věnovaná problematice aplikace tiskového zákona na internetové deníky a byla možnost se setkat se třemi názory:

- a) tiskový zákon můžeme bez dalšího použít i na nová média²⁴
- b) tiskový zákon na nová média de lege lata aplikovat nelze, avšak de lege ferenda by to bylo přínosné a vhodné²⁵
- c) tiskový zákon na nová média nelze použít de lege lata a použití de lege ferenda by nebylo vhodné²⁶

Pozitivně se k aplikovatelnosti tiskového zákona stavěl Michal Černý z olomoucké právnické fakulty, když ve svém článku *Webové prezentace na síti Internet a tiskový a autorský zákon* tvrdil, že díky dynamickému rozvoji práva, je úzkoprsé vázat právní režim pouze na technické atributy, ale mělo by se spíše hledět na smysl zákona (Černý 2003: 4). Jedná se spíše o názory, které převládaly v první polovině prvního desetiletí 21. století. Nejsilnějším argumentem pro aplikaci tiskového zákona by byla jednotná úprava (Černý 2003: 4).

Hlavním důvodem proti aplikaci tiskového zákona na internetové deníky je poměrně velmi přesná dikce § 3 tiskového zákona, který určuje oblast upravovanou zákonem. Doslova říká: *Pro účely tohoto zákona se rozumí: a) periodickým tiskem noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce. Zákon explicitně uvádí výraz tisk a tiskoviny. Jestliže zákonodárce přesně ohraničil oblast, ve které se bude zákon aplikovat, nelze bez zásahu zákonodárce tuto oblast zvětšit i na oblast v zákoně neupravenou. Internetový deník není tiskovina, neboť existuje pouze na internetu – viz kapitola Charakteristika internetových médií. Z toho důvodu je tiskový zákon na internetové deníky neaplikovatelný.*

Současná činnost soudů již nenaznačuje jedině pochybnosti o tom, zda lze nebo nelze aplikovat tiskový zákon na internetové deníky. Odpověď je jednoznačné ne. Z toho důvodu je nutné

²⁴Tiskový zákon pro Internet?. 2002. <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=89570> (12.3.2016).

²⁵Moravec 2013: 113.

²⁶Tamtéž.

hledat oporu v právním řádu v jiných předpisech tak, aby poskytly úplné spektrum právních pravidel, které musí novinář znát a respektovat ve chvíli, kdy působí v internetovém deníku.

9.1 Právo na odpověď

Právně relevantní pro internetové deníky je institut právo na odpověď, který zakotvuje tiskový zákon. V současné době aktivní debata, zda by se měl tento institut rekonstruovat tak, aby byl aplikovatelný i na internetové deníky. V tiskovém zákonu je upraveno následovně:

§10

(1) Jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění odpovědi. Vydavatel je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit.²⁷

Právo na odpověď dává možnost osobám, které mají pocit, že bylo dotčeno jejich právo, dožadovat se zveřejnění odpovědi na dotčené sdělení. Jinými slovy, jedná se o institut, jehož podstata je ve snaze o rovnováhu názorů v médiích.

Výbor ministrů Rady Evropy přijal v roce 2003 Doporučení Rec (2003) 9 o rozšíření oblasti médií i na nová média, na které se vztahuje povinnost uveřejnit reakci v rámci práva na odpověď. V Doporučení explicitně uvádí, že právo na odpověď je zvláště vhodným opravným prostředkem, protože v kontextu nových médií je možné okamžitě sporné informace upravit a nevyžaduje si technickou náročnost k takovému sdělení dodat i odpověď dotčené osoby.²⁸ Právo Evropské unie zaručuje právo na odpověď v oblasti televizního vysílání a toto právo se reflektovalo i do vnitrostátní úpravy – novela zákona 231/2001 Sb.

Vzhledem k tomu, že doporučení nejsou závazná, neměla Česká republika povinnost inkorporovat normy do právního řádu. Právo na odpověď je upraveno jen v tiskovém zákonu a v zákonu o rozhlasovém a televizním vysílání²⁹, ale na internetové deníky se nevztahuje, a to i přesto, že se na půdě Poslanecké sněmovny uvažovalo, že se toto právo zakombinuje do občanského zákoníku. Argumentem, proč právo na odpověď nezakotvit by mohla být možnost reagovat v komentáři pod článkem. Osobně se však domnívám, že se nejedná o plnohodnotné

²⁷ Tiskový zákon, dostupný z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-46> (28.12.2016).

²⁸ Doporučení Rec (2003) 9 výboru ministrů členských států k opatření na podporu demokratické a sociální úlohy digitálního vysílání, dostupné z <https://www.uoou.cz/rada-evropy/ds-1797/archiv=0&p1=1815> (28.12.2016).

²⁹ Zákon o rozhlasovém a televizním vysílání, dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>.

zveřejnění odpovědi, protože ne každý čtenář bude hledat reakci dotčené osoby v koncentraci většího počtu nerelevantních komentářů.

Z tohoto úhlu pohledu jsou internetové deníky do jisté míry „méněcenné“. Vzhledem k výše popsanému se ovšem dá očekávat, že v nadcházejících letech se i internetové deníky dočkají podobné úpravy.

10 Elektronické komunikace

Elektronické komunikace a zákon o elektrických komunikacích č. 127/2005 Sb. úzce souvisí s kapitolou Technologie internetových deníků. V souvislosti se změnou komunikace musel přijít i právní předpis, který se bude tematikou elektronické komunikace zabývat.

Zákonem č. 127/2005 Sb., zákon o elektronických komunikacích, začíná výklad jednotlivých právních norem, a to z toho důvodu, že pro novináře je to tento zákon důležitý již v prvním kroku. Tedy ve chvíli, kdy se rozhodne, že chce provozovat podnikání v online prostředí. Tento zákon upravuje podmínky podnikání a výkon státní správy, včetně regulace trhu, v oblasti elektronických komunikací. Upravuje provozování elektronických komunikací, bez kterých by nová média nemohla existovat. Reflektuje právo Evropské unie³⁰, z kterého vychází hlavní ideologická iniciativa. *„Elektronické komunikace jsou základním a nezbytným předpokladem pro celkový růst ekonomiky a svou infrastrukturou vytvářejí podmínky pro vznik a fungování tzv. informační společnosti. Prudký rozvoj elektronických komunikací v Evropě i ve světě a nasazování nových technologií, které umožňují zavádění nových služeb, vytvářejí předpoklady pro přechod ke globální informační společnosti propojené sítí.“* – Ministerstvo informatiky ČR

³⁰Konkrétně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/19/ES o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení (přístupová směrnice). Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/20/ES o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací (autorizační směrnice). Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/21/ES o společném předpisové rámci pro sítě a služby elektronických komunikací (rámcová směrnice). Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (směrnice o univerzální službě). Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích). Směrnice Komise 2002/77/ES o hospodářské soutěži na trzích sítí a služeb elektronických komunikací. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/5/ES o rádiových a koncových telekomunikačních zařízeních a vzájemném užívání jejich shody. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/136/ES, kterou se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických, směrnice 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/140/ES, kterou se mění směrnice 2002/21/ES o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací, směrnice 2002/19/ES o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení a směrnice 2002/20/ES o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací – přístupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-127#f2917809> (22. 4. 2016).

(Maisner, Vaníček 2012: 63). Zákon o elektronických komunikacích se však setkává s problémem rozdílnosti pojmů „eletronic communications“ (elektronické komunikace) a „electronic communication“ (elektronická komunikace). Legální pojem je „elektronic communications“, protože „electronic communication“ v našem právním řádu není definováno. Jedná se o speciální druh sociální komunikace, které rozumíme jako proces sdělování a výměny informací. Chápeme ji jako proces výměny informací uskutečňující se prostřednictvím speciálních prostředků ve společnosti.³¹

Pro činnost internetového deníků je důležitá legální definice. Jen při přesném vyjasnění legální definice pojmu „elektronická komunikace“ může fungovat hospodářská soutěž. Hospodářská soutěž, tak jak je upravená v zákoně o ochraně hospodářské soutěže³², je zásadním faktorem na každém relevantním trhu. Pro média je správné fungování hospodářské soutěže jistotou, že se zachová konkurenční prostředí a s tím pluralita názorů. Novinář/provozovatel internetového deníku by se měl chovat jako podnikatel a subjekt hospodářské soutěže v rámci pravidel, která stanoví zákon o elektronických komunikacích.

11 Ústavní normy

Význam ústavních norem je pro mediální prostředí dán zejména v rozsahu svobody slova a práva na informace. Důvod, proč se toto rozmezí svobod a práv týká také legislativní úpravy internetových deníků je dán v kapitole Technologie internetových deníků, konkrétně fakt, že internetové deníky existují na internetu. V době internetu je důležité dbát na omezení dána svobodou slova, tak jak ji upravuje náš ústavní pořádek. Neboť sdělení, které by mohlo spadat to nezákonných, se díky internetu rozšíří podstatně rychleji než v době před internetem. Internetové deníky donutily právní obci se důkladněji vypořádat se základním právem na informace a svobodou slova.

Ústavní pořádek je v hierarchii norem nejvyšší. Každý zákonná norma i podzákonná norma musí být v souladu s ústavním pořádkem, což tedy znamená, že z ústavního pořádku vychází každý předpis. Svoboda projevu a právo na informace jsou obsaženy v z. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Zásadním je pak článek 17 Listiny:

Politická práva

Článek 17

³¹ Lenka Tušerová. 2006. *Elektronická komunikace versus elektronická komunikace*. <http://www.epravo.cz/top/clanky/elektronicka-komunikace-versus-elektronicke-komunikace-39898.html> (20. 4. 2016).

³² z. č. 143/2001 Sb.

- (1) *Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.*
- (2) *Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat své ideje a informace bez ohledu na hranice státu.*
- (3) *Cenzura je nepřipustná.*
- (4) *Svoboda projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnosti státu, veřejnou bezpečnosti, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.*
- (5) *Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti.*
Podmínky stanoví zákon³³.

Pro žurnalistickou práci novináře se jedná se o naprosto esenciální práva. Právu na informace se věnuje z. č. 106/1999 Sb., zákon o svobodném přístupu k informacím. Svobodě projevu a právu na informace jsou věnovány dva samostatné pododdíly.

11.1 Svoboda projevu

Svobodu slova charakterizuje citát Voltaire, který říká: „*Nesouhlasím s tím, co říkáte, ale udělám všechno proto, abyste to mohl říkat i nadále*“³⁴. Citát nevyjadřuje jen možnosti projevu, ale také možnost projevu odlišné myšlenky a tím získání plurality názorů. Svoboda projevu je zakotvena mimo Listinu základních práv a svobod z roku 1993, také ve Všeobecné deklaraci práv a svobod OSN z roku 1948. Článek 19 doslova říká, že každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu. Toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmikoli prostředky a bez ohledu na hranice³⁵. Lze vidět, že tato úprava je velmi podobná té naší. Svoboda projevu je zařazena pod politická práva, zákonodárce se snažil zdůraznit velký zájem na garanci samostatné oblasti jednotlivce s pouze minimálními zásahy státu do této sféry. Podstatou tohoto práva je vyjadřování názorů na politická témata, nebo jenom tak lze zajistit správné fungování demokracie. Nejprve se jednalo o ochranu veřejných vystoupení při shromáždění lidí, později se toto právo začalo vztahovat na projevy v tištěných a elektronických masových médiích. Za

³³Listina základních práv a svobod. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> (7. 4. 2016).

³⁴Pavel Molek. *Svoboda projevu*. Přednáška ze dne 28. 11. 2011.

³⁵Nejvyšší správní soud. http://www.nssoud.cz/zakony/deklarace_prava.pdf (7. 4. 2016).

tímto právem stojí myšlenka, že pro vytvoření proaktivní občanské společnosti, je nezbytné poskytnout občanům informace na základě kterých, můžou porovnávat své vlastní názory a podílet se tak na vývoji společnosti. Pojmový znak projevu je nutná přítomnost informace. Listina základních práv a svobod zaručuje ochranu občanů před neautorizovanými zásahy státu i dalších subjektů do práv jednotlivce – status negativus – ale zaručuje i prostor k seberealizaci člověka – status activus (Pavlíček 2011: 139).

Pro ochranu projevu je důležité znát, co projevem je a co není. Existují dvě roviny významu tohoto pojmu. Prvním přístupem je, že projev je vše, co se vyznačuje projevem vůle jedince. Jakékoliv jednání navenek, které má charakteristiku projevu vůle. Lze jím rozumět snad každý způsob, kterým člověk může projevit svůj názor a argumentaci ke svému názoru, nápad nebo vyjádření příklonu k nějakému cizímu názoru (Molek 2007: 27). Druhý přístup je brán spíše z pohledu ústavního pořádku. Projev je vše, co si zaslouží být chráněno a chráněno je vše, co je projevem. Definice v kruhu, které se lze vyvarovat určením, jaké chování lze pod projev zařadit. Z logiky věci vyplývá, že ne vše lze za projev považovat, to by se spíše hovořilo o svobodě jako takové. Proto je důležité mezi projevem v ústavním slova smyslu a jakýmkoliv projevem určit rozdíl (Bartoň 2010: 39). Přesnou definici projevu v ústavním slova smyslu ovšem žádný zákon nenabízí, tudíž nakonec záleží na posouzení soudu. Svoboda projevu má také své limity v podobě zásahu do práv jiného jedince, například trestný čin pomluvy podle § 184 odst. 1 Trestního zákoníku. Skutková podstata trestného činu pomluvy říká, že kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit jinou vážnou újmu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Odstavec 2 § 184 je relevantní pro novináře, neboť specifikuje oblast, kde dojde k pomluvě. Trest odnětí svobody na dva roky nebo zákaz činnosti bude potrestán pachatel, který se skutkové podstaty pomluvy dopustí tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem (zákon č. 40/2009 Sb., § 184). Jak bylo řečeno, svoboda každého končí tam, kde začíná svoboda druhého a platí to i pro svobodu projevu.

V souvislosti s internetovými deníky musíme mít na paměti, že jakékoliv sdělení na internetu, jestliže se nejedná o soukromou zprávu je „sdělení veřejnosti“³⁶. Vzhledem k hypoteticky neomezenému počtu příjemců platí pro tato sdělení ta nepřísnejší pravidla. Vztáhnuto k přecházejícímu odstavci, trestní odpovědnost za pomluvu se bude hodnotit přísněji ve chvíli,

³⁶ Curia.europa.eu. 2014. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=147847&doclang=CS> (20.5.2016)

kdy tato pomluva proběhne na internetové platformě, a to vzhledem k okruhu potenciálních příjemců. Hranice svobody projevu je znatelná také u sdílení cizího obsahu, kde se setkáváme s osobnostními právy. Zejména právo na ochranu osobnosti je ohrožováno. Novinář působící na online platformě musí mít na paměti, že jeho sdělení musí být absolutně bez konfliktu s jinými právy – což platí i pro klasická média, nicméně v online žurnalistice není možné určit ohraničený počet příjemců sdělení, takže je nutné vyvarovat se konfliktu v tom nejširším možném rozmezí.

11.2 Právo na informace

Informací může ze zákonného hlediska rozumět dva druhy – informace ve smyslu ústavním nebo informace ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím, z. č. 106/1999 Sb. Na základě zákona o svobodném přístupu informací žádat o přístup k informacím a tyto informace si vyžádat elektronicky-vzhledem k technologii hypertextu internetových deníků je možné pomocí odkazu v rámci článku zveřejnit informaci v plné velikosti, které by se do článku nevlezly. Podle platného právního řádu, má každý občan České republiky právo na jakékoliv informace, které spadají do označení „věci veřejné“. Tedy cokoliv, co se nějakým způsobem dotýká veřejných financí a veřejných činitelů³⁷. Omezení tohoto práva je: „*je-li požadovaná informace v souladu s právními předpisy označena za utajovanou informaci, k níž žadatel nemá oprávněný přístup, povinný subjekt ji neposkytne*“³⁸ Domnívám se, že vzhledem k platformě, na které působí internetové deníky je relevantní také možný způsob získávání informací a hlavně poskytování informací čtenářům.

Žádost o sdělení informace může podat každá fyzická i právnická osoba. Informace nebudou poskytnuty v případě, že se jedná o obchodní tajemství nebo jedná-li se o utajovanou informaci.

11.3 Střet práva na informace a práva na ochranu osobnosti

Vzhledem k rychlosti online žurnalistiky v internetových denících považuji za důležité vytyčit judičiální pohled na střet těchto dvou ústavně zakotvených práv, protože díky velkému množství informací a fotografií na internetu, se novinář v rámci své práce pro internetový deník může setkat se kolizí.

Ústavní soud se k problematice důležitosti těchto dvou práv vyjádřil v tom smyslu, že při střetu základního politického práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a

³⁷ Subjekty, kterým vyplývají povinnosti z toho zákona poskytovat informace jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány, veřejné instituce a subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech a povinnostech, právech chráněných zájmem nebo povinnosti fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti (z. č. 106/1999 Sb.).

³⁸ z. č. 106/1999 Sb., §7

soukromého života, tedy základních práv, které stojí na stejné úrovni, bude vždy věci nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým. Článek 4 odst. 4 Listiny ukládá orgánům aplikující právo, aby při této aplikaci šetřily podstatu a smysl základních práv. Forma použití jakéhokoliv sporného obsahu musí vždy svému účelu odpovídat způsobem užití, jeho rozsahem i způsobem a při každém takovém použití musí být šetřena lidská důstojnost dotčené fyzické osoby, neboť jinak jde v těchto případech o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby – Nález Ústavního soudu IV. ÚS 154/97 ze dne 9. 2. 1998³⁹. Ačkoliv se jedná o judikát starý 20 let, jednalo se o vytyčení ideologického směru a vzorce, podle kterého se bude řídit každý případ střetu základních práv.

Občanský zákoník výslovně stanoví v § 82, že člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu opuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Odpovědnost za takové jednání ponese fyzická nebo právnická osoba.

Ústavní soud je nucen řešit problémy, které vznikají při střetu práva na informace a právem na ochranu osobnosti: *„tedy základních práv, která stojí na stejné úrovni, bude vždy věci nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým.“* (Nález Ústavního soudu sp. zn. 154/97 ze dne 9. 2. 1998)⁴⁰ Tímto ústavní soud potvrdil, že individuální posouzení je zásadním prvek v rozhodování.

Právo na svobodu projevu a právo na informace patří mezi stěžejní právo pro existenci nezávislé žurnalistiky, nicméně výklad těchto ústavních práv není jednoznačný a z velké části závisí na soudech. Mezi klasickými médii nicméně existuje rámcová představa. Na online prostředí tuto představu nemůže vztáhnout, neboť se znovu dostáváme do prostředí s potenciálně neomezeným počtem adresátů, což žádné klasické médium neumožňuje. Než judikatura dojde k bodu ustálení, musí se novinář řídit pravidly výše popsanými.

13 Právní odpovědnost

Snad nejdůležitější právní otázkou v souvislosti s internetovými deníky je odpovědnost. Odpovědnost za obsah tisku je dána v tiskovém zákoně jasně „za obsah odpovídá vydavatel“ (viz výše). Odpovědnost za obsah média, které působí na internetové platformě je zároveň nejdůležitějším institutem, ale také tím nejsložitějším, a to vzhledem k možnosti anonymity.

³⁹ Nález Ústavního soudu IV. ÚS 154/97. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/IV.US154/97> (4.5.2016).

⁴⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. 154/97. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI-2-10_1

Specifické vlastnosti internetových deníků tak, jak jsou popsány v kapitole Online žurnalistika v internetových denících mají vliv na regresivní nárok ze strany zaměstnavatele k zaměstnanci – novináři, kterému nestačí pouze psát, ale také natáčet, vkládat obsah na internet a všechny ostatní úkony, které dělávalo několik odlišných lidí. V případě chyby novináře může být případný regresivní nárok daleko vyšší.

Odpovědnost za obsah internetový také souvisí hypertextem v podkapitole Technologie hypertextu internetových deníků. Kdy novinář odkáže na jiný článek. Otázkou je, zda nese zodpovědnost i za text, na který pomocí hypertextu odkazuje.

13.1 Odpovědnost za obsah

„Poskytovatelem obsahu internetových stránek je takový konkrétní subjekt, který vytvořil nebo si nechal vytvořit obsah své internetové (webové) stránky. Tuto svou webovou stránku má pak umístěnou na disku k tomu vyhrazeném poskytovatelem volného prostoru, což je většinou organizace umožňující na svém serveru umístění webových stránek.“ (Maiser, Vaníček 2012: 12). Zodpovědnost za obsah má tedy poskytovatel internetové stránky. Zde mluvíme o odpovědnosti ve spojitosti s autorskými právy. Zavinění zde není relevantní, neboť se jedná o objektivní odpovědnost – není nutné zavinění, ani záměr, dokonce není ani nutné, aby poskytovatel věděl o vadném obsahu. Postačující je pouze objektivní skutková skutečnost, že jistý stav nastal. Tato odpovědnost se přenáší i v rovině autorského práva, kdy poskytovatel nese odpovědnost za zveřejnění autorského díla. Zde se jedná o škodu zaviněním. Nelze zavinění popřít, neboť poskytovatel zveřejnil autorské dílo a způsobil tím škodu, i zde nehraje roli, zda poskytovatel vědět či nevěděl, že zpřístupňuje autorské dílo (Maiser, Vaníček 2012: 13).

13.2 Odpovědnost za odkaz

Odpovědnost poskytovatelů za odkaz, je užšího rázu a souvisí s technologií hypertextu. Význam má pouze odkaz, který vede k nějakému dokumentu. V případě, že je tento dokument chráněný autorským právem, jedná se o porušení zákona. Velmi zásadní v odpovědnosti za hypertextový odkaz byl rozsudek Soudního dvora Evropské unie z 13. února 2014 ve věci Nils Svensson, Sten Sjögren, Madelaine Sahlman, Pia Gadd proti Retriever Sveringe AB.⁴¹ Švédští novináři, autoři novinových článků, které byly zveřejněny na stránce Göteborgs-Posten. Společnost Retriever Sveringe provozuje internetové stránky, na kterých jsou hypertextové

⁴¹ Curia.europa.eu. 2014. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=147847&doclang=CS> (20.5.2016)

odkazy odkazující na články zveřejněné na jiných stránkách. Odvolací soud Svea ve Švédsku položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, jestli uvedení takových odkazů představuje sdělování veřejnosti ve smyslu práva Evropské unie. V případě, že by soud vyslovil kladnou odpověď, umístění hypertextových odkazů by bylo možné pouze se svolením nositelů autorského práva. Právo Evropské unie totiž říká, že autor má výlučné právo udělit svolení nebo zakázat sdělování svého díla veřejnosti. Rozhodnutí Soudního dvora bylo, že se o takové sdělování veřejnosti jedná. Hypertextový odkaz je sdělování veřejnosti ve smyslu zveřejnění díla tak, že má společnost k tomuto dílu přístup. Soudní dvůr však upozornil, že se musí jednat o sdělení nové veřejnosti. Jinými slovy veřejnosti, kterou nositelé autorských práv nebrali v potaz, když umisťovali svoje autorské dílo na internetové stránky⁴². V meritu věci bylo rozhodnuto doslovně takto: „*Majitel internetové stránky může bez svolení nositelů autorského práva odkázat prostřednictvím hyperlinků na chráněná díla, která jsou volně přístupná na jiné internetové stránce.*“⁴³

Jedná se o rozhodnutí zásadní. Odpověď na otázku, zda je hypertextový odkaz na sdílené autorské dílo zásahem do ochrany má značný dopad i na agregační zpravodajské služby jako například Google News nebo na praxi webových stránek a nejrůznějších diskuzních fór, kde se sdružují odkazy na nejrůznější nelegální autorská díla. U rozhodnutí sice vidíme snahu soudu umožnit odkazování pouze na legálně zveřejněná autorská díla, v praxi to ovšem může vést ke značným problémům. Realita totiž naráží na nejistotu při podmínce při prvotním souhlasu se sdělením. Konkrétně pak server YouTube.com v rámci své služby Content ID dává možnost autorům nelegálně nahraný obsah zachovat výměnou za podíl na reklamě⁴⁴.

Internet potřebuje jednotné pravidlo, které bude respektováno napříč Evropskou unií, ale i celou globální digitální ekonomikou. Toto rozhodnutí naznačilo směr, kterým se budeme ubírat, nicméně o takovéto globální řešení se nejedná, neboť nabízí velkou škálu možností, jak zákaz odkazování na díla, která nebyla zveřejněna se souhlasem, obejít.

13.3 Odpovědnost za obsah vkládaný uživateli

Nová média jsou také speciální možností uživatele vkládat obsah, tak jak bylo vyloženo v podkapitole týkající se limitace masmédií. Internetová komunikace je typická mimo jiné i

⁴² Curia.europa.eu. 2014. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-02/cp140020cs.pdf> (20.5.2016)

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Klesla, J. 2014. *Evropský soudní dvůr nepochopil internet*. Dostupné z <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-61838580-evropsky-soudni-dvur-nepochopil-internet> (12. 3.2016)

tím, že ji lze provádět jediné přes prostředníka, kterým je poskytovatel informační společnosti, z anglického Information Service Providers se dnes používá zkratka ISP. ISP ve smyslu z. č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti *jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla úplaty; služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat* - § 2 písm. a) z. č. 480/2004 Sb. Jedná se o takové internetové stránky, které dávají možnost uživatelům vkládat vlastní obsah, například prostřednictvím diskuzního fóra, blogy a další komunikační služby. Souhrnně jsou nazývány ISP.

Velká část soukromoprávních deliktů má odpovědnost zaleženou na objektivní povaze, a to ať už se jedná o porušení osobní integrity, autorských práv, průmyslových práv duševního vlastnictví nebo o nekalosoutěžní jednání, předmětem dokazování není zavinění. Jestliže je takto definována odpovědnost, odpovídal by příslušný ISP nejspíše i za to, že dopomohl k provedení tohoto zásahu, respektive stál za provedením operace spočívající v protiprávním zpracování nebo přenosu jisté informace. Ačkoliv provozovatel ISP není ten, kdo vkládá protiprávní obsah, nelze ho spoluodpovědnosti zbavovat. Pro tuto koncepci hovoří i fakt, že v případě vzniklé škody a následného postihu, se může provozovatel ISP na uživateli regresivně hojit. Proti tomu stojí argument, že v případě zanechání objektivní odpovědnosti poskytovatele ISP, znamenalo by to aktivní povinnosti monitorovat obsah vkládaný uživateli a zkoumat jeho původ, pravdivost atd. Z logiky věci je jasné, že je nemožné monitorovat takové množství informací. Objektivní odpovědnost však musí být zachována z praktického důvodu. Ve chvíli, kdyby tomu tak nebylo, neexistoval by žádný institut, na jehož základě by bylo možné případný urážlivý komentář z diskuzního fóra stáhnout. Zákon o některých službách informační společnosti v § 5 upravuje problematiku následovně:

„Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen

- a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo*
- b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil*

veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takových informací.“

Jinými slovy provozovatel ISP odpovídá ve chvíli, kdy mohl vědět, nebo kdy se dozvěděl. Odpovědí je argument, že není možné aktivně monitorovat všechnen obsah. Na tomto principu podle mého názoru funguje i server Uloz.to. Nelegální obsah stáhne ve chvíli, až provozovatele o takovém obsahu někdo spraví, jinak aktivně nezjišťuje původ nahraného obsahu. Přeneseno na internetové deníky a diskuze pod články – provozovatel stránek má povinnost odstranit vadný obsah, dozví-li se o něm, nebo mohl-li to vědět.

14 Vysílání pomocí internetu

Nová média nenabízí jenom text, ale zároveň i vysílání. Tak je vysvětleno v kapitole Technologie nových médií. Začalo být téměř pravidlem, když se rozšířil vysokorychlostní internet a kvalita videí byla uživatelsky příjemná. Před novelou v roce 2006 bylo vysílání definováno v zákonu o rozhlasovém a televizním vysílání jako *„prvotní šíření původních rozhlasových a televizních program a teletextu, určených k příjmu veřejností v kódovaní nebo nekódované formě, prostřednictvím zemských vysílacích rádiových zařízení... a to analogově i digitálně“*. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 29. 8. 2007 1 As 3/2007- 83 judikoval, že na internetové vysílání se bude zákon o rozhlasovém a televizním vysílání vztahovat, a to i přes to, že probíhá jiným způsobem. Z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu: *„Určující je opět skutečnost, že stejný odchozí soubor dat je potenciálně přístupný všem zájemcům, nikoliv jestli je fyzicky transportován unikátním datovým tunelem či systémem point-to-multipoint. Podobným způsobem, tedy odesláním unikátního souboru dat, probíhá ostatně, tedy minimálně od určitého okamžiku distribuce, vysílání kabelové televize, aniž by vyvstávaly pochybnosti, zda se jedná o vysílání veřejné.“* Ve světle tohoto rozhodnutí proběhla novela zákona o rozhlasovém a televizním vysílání a podle aktuální úpravy §2 odst. 1 písm. a) říká, že *poskytování pořadů a dalších částí vysílání...provozovatelem vysílání veřejnosti prostřednictvím sítí elektronických komunikací v podobě chráněné nebo nechráněné podmíněným přístupem za účelem simultánního sledování pořadů a dalších částí vysílání.*⁴⁵

Předmět úpravy zákona č. 231/2001 Sb., o televizním a rozhlasovém vysílání, se novelou č. 235/2006 Sb. rozšířilo i na internetové prostředí.

⁴⁵ Moravec 2013: 116.

15 Shrnutí legislativní úpravy internetových deníků

Právní režim internetových deníků je tvořen z několika různých právních předpisů, které se odrážejí v jednotlivých vlastnostech internetových deníků. Nejzákladnější předpisy tvořící ústavní pořádek upravují svobodu projevu a právo na informace, které musely být opětovně konkretizovány judikaturou, neboť v rámci internetových deníků mluvíme o konzumaci těchto práv v internetovém prostředí, což byla pro judikaturu nová záležitost.

Internetové deníky jsou charakteristické také prostředím, kde se odehrávají, a pro toto prostředí je určují zákon č. 127/2005 Sb., zákon o elektronických komunikacích, který upravuje podmínky úprav trhu a hospodářské soutěže v oblasti elektronických komunikacích. Je důležité chápat, že tiskový zákon, i přes prvotní odlišné názory, nemůžeme aplikovat na internetové deníky. Tiskový zákon totiž přesně vymezuje oblast, na kterou se aplikuje, kterou jsou periodické tiskoviny. Naprosto zásadním pak u řešení jakéhokoliv právního konfliktu je odpovědnost. Odpovědnost v oblasti internetových deníků rozlišujeme na odpovědnost za obsah, odpovědnost za hypertextový odkaz a odpovědnost (případně spoluodpovědnost) za protiprávní obsah přidaný na ISP uživateli. Pro tuto oblast je hlavním právním předpisem z. č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti. V neposlední řadě je důležité právo na ochranu osobnosti. Během žurnalistické praxe se pravidelně stává, že novinář musí řešit, kam až může zajít, aby se nedostal do střetu s právem na ochranu osobnosti. Stejně je tomu i u nových médií, kde platí stejná pravidla na ochranu osobnosti, jako kdekoli jinde. Tento výčet předpisů, a hlavně nastínění právních problémů, které mohou vzniknout, jistě není úplný, což ani nebylo cílem práce. Cílem bylo nastínění hlavních předpisů, které jsou v oblasti nových médií, konkrétně pak internetových deníků, relevantní.

Důležitou úpravou v oblasti médií je také autorský zákon a autorská práva, která k práci v médiích neodmyslitelně patří. Autorský zákon a autorská práva jsem do své práce zařadila však jen okrajově. To z toho důvodu, že se nejedná o speciální úpravu, jejíž atributy by byly platné jen na online prostředí.

Velmi důležité bylo uznání internetu, jako veřejného prostoru, aby se na toto prostředí mohly vztahovat trestně právní normy (např. trestní čin pomluvy) a zásahy do osobnostních práv a integrity člověka. Dalším zásadním předpisem je zákon o některých službách informační společnosti, který upravuje odpovědnost za obsah hned z několika úhlů. Neboť ve chvíli, kdy můžeme říct, jaký protiprávní čin byl spáchán, musíme jasně říci, kdo za to ponese

odpovědnost. Domnívám se, že se jedná o to nejzásadnější ohledně legislativní úpravy internetových deníků.

16 Závěr

Cílem práce bylo na základě specifických vlastností internetových deníků vymezit jejich legislativní úpravu. Cíl práce bylo možné naplnit pouze s ohledem na limity, které přináší nedostatečný počet soudních rozhodnutí. Předpisy, které se aplikují jsou již ustálené, stejně jako je ustálená neaplikovatelnost některých jiných předpisů (zákon o provozování televizního a rozhlasového vysílání). Problém s mediálním právem týkající se internetových deníků je výklad a následná konkretizace norem, který je dán relativní novostí daných předpisů. S ohledem na tuto skutečnost, nebylo možné naplnit cíl práce zcela explicitně, neboť by se jednalo o předjímání judiciálních rozhodnutí.

Nejedná o celkovou legislativní úpravu internetových deníků, neboť takový cíl práce by byl příliš široký. Jedná se o legislativní úpravu internetových deníků v závislosti na specifických vlastnostech internetových deníků. Těmito vlastnosti jsou především internetové prostředí, kde vznikají, interaktivita, multimedialnost, technologie hypertextu a nelineárnost, tyto vlastnosti přinesly změnu v mediálním světě.

Na změny v mediálním světě však musela legislativa zareagovat. Nejedná se o změny, které by byly ohraničeny pouze hranicemi České republiky, ale že se jedná v západním světě o poměrně společný jev. Česká republika je od roku 2004 členem Evropské unie, a proto je velká část norem inkorporována do českého práva právě z unijního práva. V případě elektronických komunikací a úpravy internetového prostředí tomu nebylo jinak. Ať už mluvíme o nařízeních, které jsou přímo aplikovatelné, směrnících, které obsahují kogentní pravidla a musí být v určité lhůtě zařazeny do vnitrostátního práva, jinak po uplynutí této lhůty jsou také přímo aplikovatelná nebo o doporučeních, která sice nejsou přímo vymahatelná a nemají zavazující charakter, ale určují směr, kterým by bylo vhodné se ubírat (například v případě práva na odpovědi)⁴⁶. Na internetové deníky nemůžeme aplikovat speciální vnitrostátní normy – tiskový zákon a jiný aplikovatelný předpis, který by byl pro tuto oblast speciální, neexistuje. Musíme tedy sáhnout po obecnějších předpisech. Problém je vykládání norem. Jednak díky novému Občanskému zákoníku není dostatek judikatury a jednak díky poměrně velké jedinečnosti nejsou případy ohledně internetových deníků natolik běžné, aby se vytvořila ustálená judikatura

⁴⁶ Smlouva o fungování Evropské unie, dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>.

za krátký časový úsek. Na vyjasnění některých věcí si budeme tedy muset počkat až s příchodem rozhodnutí soudů, a to jak na české úrovni, tak hlavně na evropské. Není to však specifikace pouze tohoto odvětví, každé odvětví, které bylo nové, trpělo stejnými výkladovými problémy. Z toho důvodu by bylo nejlepší do budoucna volit velmi jednoduché normy, které se budou dát aplikovat plošně a pokud možno bez výjimek. Tímto by se dalo předejít problémům. V tuto chvíli ale existuje hned několik právních předpisů a jen malý počet evropské judikatury a tato kombinace utváří prostředí právní nejistoty. Jak však bylo řečeno, je otázkou času, než se všechno vyjasní.

Abecední seznam použité literatury

- Bakardžieva, Marie. 2005. *Internet Society. The internet in everyday life*. London: Sage.
- Bartoň, Michal. 2002. *Svoboda projevu a její meze v právu ČR*. Praha: Linde Praha.
- Černý, Michal. 2003. *Webové prezentace na síti Internet a tiskový a autorský zákon*. Pp 2-7 in *Právo a podnikání*. Praha: Sagit.
- Čuřík, Jaroslav. 2014. „Multimediální novinář v redakci SME a Mladé Fronty Dnes. Pp. 28-39 in *Otázky žurnalistiky*. Ružomberok: Verbum.
- Dočekalová, Pavla – Švec, Kamil. 2010. *Úvod do politologie*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing.
- Friedman, Linda Weiser. 2008. *The new media technologies: Overview and research framework*. City Univerzity of New York. Dostupné z: <file:///C:/Users/uzivatel/Desktop/Downloads/SSRN-id1116771.pdf>
- Chandler, D., – R., Munday 2011. *A Dictionary of Media and Communication*. New York: Oxford Univerzity Press.
- Jager, Petr–Molek, Pavel. 2007. *Svoboda projevu. Demokracie, rovnost a svoboda slova*. Praha: Auditorium.
- Jakubowicz, K., 2013. *Nová ekologie médií. Konvergence a mediamorfóza*. Zlín: VeRBuM.
- Jenkins, H. 2006. *Convergence Culture. Where Old and New Media Collide*. New York and London: New York University Press.
- Jiráček, Jan - Köpplová, Barbara. 2009. *Masová média*. Praha: Portál.
- Keklak, Richard. 2014. „Prečo upřednostňujeme on-line média?“ Pp. 334-349 in *Otázky žurnalistiky*. Ružomberok: Verbum.
- Lévy, Pierre. 2001. *Kyberkultura*. Praha: Karolinum.
- Macek, Jakub. 2013. *Poznámky ke studiím nových médií*. Brno: Masarykova univerzita.
- Macek, Jakub. 2011. *Poznámky k vývoji nových médií*. Brno: Masarykova univerzita.
- Maisner, Martin–Vaniček, Zdeněk. 2012. *Odpovědnosti za obsah přenosu v elektronických komunikacích*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

- Matejka, Ján. 2013. Internet jako objekt práva. Praha: CZ.NIC.
- Moravec, Ondřej. 2013. Mediální právo v informační společnosti. Praha: Leges.
- Reifová, Irena. 2004. Slovník mediální komunikace. Praha: Portál.
- Rozehnal, Aleš. 2007. *Mediální zákony: komentář*. Praha: ASPI.
- Ruß-Mohl, Stephan. 2005. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada.
- Pavlíček, Václav. 2011. *Ústavní právo a státověda II. díl*. Praha: Leges.
- Pavlíček, Václav–Hřebejk, Jan–Knapp, Viktor. 1995. *Ústava a ústavní řád České republiky*. Praha: Linde Praha.
- Van Hoecke, M. 2011. *Methodologies of Legal Research*. Oxford: Hart Publishing.

Seznam internetových zdrojů:

- Deuze, M. 2001. *Online Journalism: Modelling the First Generation of News Media on the World Wide Web*. Dostupné z <http://journals.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/893/802#d2>
- Domingo, D. 2008. *Participatory journalism practices in the Media and Beyond*. Dostupné z <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17512780802281065>
- Disman, M. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/el/1423/jaro2014/ZUR747/um/11b_Disman_Kulhavy_poutnik.pdf
- Hanuš, L. 2008. *K argumentaci „a fortiori“ a její teologické povaze (Právní rozhledy 24/2008, s. 911)*. Dostupné z <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqhbpxa4s7gi2f643uojptsmjr&groupIndex=21&rowIndex=0>
- Chung, S Deborah. 2008. *Interactive Features of Online Newspapers: Identifying Patterns and Predicting Use of Engaged Readers*. Dostupné z <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2008.00414.x/full>
- Friedman, Linda Weiser. 2008. *The new media technologies: Overview and research framework*. City Univerzity of New York. Dostupné z: <file:///C:/Users/uzivatel/Desktop/Downloads/SSRN-id1116771.pdf>

Karlsson, M. – Stromback, J. 2013. *Freezing the flow of online news. Exploring approaches to the study of the liquidity of online news.* Dostupné z https://www.researchgate.net/profile/Jesper_Stroembaeck/publication/233028861_FREEZING_THE_FLOW_OF_ONLINE_NEWS/links/00b4952c289503b8de000000.pdf

Klesla, Jan. 2014. *Evropský soudní dvůr nepochopil internet.* Dostupné z <http://pravmiradce.ihned.cz/c1-61838580-evropsky-soudni-dvur-nepochopil-internet> (12. 3.2016)

Lawson-Borders, G. 2003. *Integrating New Media and Old Media: Seven Observations of Convergence as a Strategy for Best Practices in Media Organizations.* Dostupné z <http://www.mediajournal.org/index.php/jmm/article/viewFile/10/3> (28.12.2016).

Lister, M., Jon Dovey, Giddings S., Grant I., Kieran, K. 2008. *New Media: Critical Introduction.* Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=gMx-AMRg3A0C&oi=fnd&pg=PP1&dq=definitions+of+new+media&ots=kVcniFZMM4&sig=YDVZtp12G5wnUwBJ8o2IIKFId2A&redir_esc=y#v=onepage&q=definitions%20of%20new%20media&f=false

Macek, Jakub. 2002. *Revue pro media.* http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/nova_media.htm (13. 4. 2016).

Schultz, T. 1999. *Interactive Options in Online Journalism: A Content Analysis of 100 U.S. Newspapers.* Dostupné z <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.1999.tb00331.x/full>.

Kawamoto, K. 2003. *Digital Journalism. Emerging Media and the Changing Horizons of Journalism.* Dostupné z https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=VeCxAAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=online+media+journalism&ots=iqXVpldhHO&sig=GAUxEzaYy5iG7f2QyccUQd2-Dtc&redir_esc=y#v=onepage&q=online%20media%20journalism&f=false

Tiskový zákon pro Internet?. 2002. Dostupné z <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=89570> (12.3.2016).

Redakce www.epravo.cz. 2011. *Václav Moravec: „Mediální právo trpí obrovskou nesourodností“.* Dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/vaclav-moravec-medialni-pravo-trpi-obrovskou-nesourodosti-71864.html> (20. 5. 2016).

Curia.europa.eu. 2014. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=147847&doclang=CS> (20.5.2016)

Curia.europa.eu. 2014. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-02/cp140020cs.pdf> (20.5.2016)

Právní předpisy a další dokumenty:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Předpis č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Předpis č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 127/2005 Sb., zákon o elektronických komunikacích a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. 12. 2006 o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď v souvislosti s konkurencí schopností evropského průmyslu audiovizuálních online informačních služeb, Úřední věstník L 378, 27/12/2006, s. 72-77.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Nález Ústavního soudu sp. zn. 154/97 ze dne 9. 2. 1998.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2007 1 As 3/2007- 83.

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 132/2012 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nález Ústavního soudu sp. zn. 154/97 ze dne 9. 2. 1998.

Rozsudek Nejvyšší správní soudu ze dne 29. 8. 2007 1 As 3/2007- 83.

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci C-466/12 ze dne 13. února 2014.

Všechny české právní předpisy in: *ASPI* (právní informační systém). Wolters Kluwer.

Jmenný rejstřík

Bakardjieva, Marie.....13 Švec, Kamil.....5

Bartoň, Michal.....	23	Lawson-Borders, Gracie.....	5
Chandler, D.....	8, 13	Lévy, Pierre.	13
Chung, S.....	7	Macek, Jakub.....	7
Čuřík, Jaroslav.....	8, 9	Maisner, Martin.....	20
Černý, David.....	18	Matejka, Ján.	16
Deuze, Mark.....	10	Mill, John Stuart.	5
Disman, Miroslav.....	6	Molek Pavel.	23
Domingo, David.....	11	Moravec, Ondřej.....	8, 13, 14
Dočekalová, Pavla.....	5	Moravec, Václav.....	15
Dougherty, Dale.....	13	Munday.....	8, 13
Gadd, Pia..	26	O'Reilly, Tim.	13
Gerloch, Aleš.....	16	Reifová, Irena.....	10, 14
Hanuš, Libor.....	6	Rozehnal, Aleš.....	16
Hřebejk, Jan.....	23	Retriever.....	23
Jager, Petr.....	23	Ruß-Mohl, Stephan.	8
Jirák, Jíří.....	6	Pavlíček, Václav.....	23
Jenkins, Henry.....	5	Vaníček.....	20
Karlsson, Michael.....	7	Voltaire.....	21
Kawamoto, Kevin.....	10	Van Hoeke, Mark.....	6
Köpplová, Barbara.	6		
Klesla J.	27		
Knapp, Viktor.....	23		
Sahlman, Madelaine.....	26		
Schultz, Tanjev.....	11		
Scherer.....	6		
Sjögren, Sten..	26		

Stromback, Jesper.....	7
Svensson, Nils.....	23